

Jaarverslag 2022

van de rekenkamercommissie

Alphen aan den Rijn

Voorwoord

Voor u ligt het laatste jaarverslag van de Rekenkamercommissie van Alphen aan den Rijn. Het laatste zult u denken? Ja, het laatste inderdaad. Ik kom daar straks op terug. In deze publicatie geven wij – zoals u gewend bent – een overzicht van onze onderzoeksactiviteiten en uitgaven in het afgelopen jaar. Ik wil dit woord vooraf ook graag aangrijpen om kort stil te staan bij de samenstelling van de Rekenkamercommissie en de waarden van waaruit wij ons werk doen.

Samenstelling

In het afgelopen jaar is de samenstelling van de Rekenkamercommissie gewijzigd. Wij hebben van twee leden afscheid genomen: Eelco Huijsing en Saskia Hage. Op deze plek wil ik hen nogmaals danken voor hun inzet en toewijding. In hun plaats mochten wij Rosalie Bahlmann-van Bokhoven en Hanna de Vries verwelkomen.

Betrokkenheid, Onafhankelijkheid en Deskundigheid

In de werkwijze en onderzoeken van de Rekenkamercommissie staan drie waarden centraal: Betrokkenheid, Onafhankelijkheid en Deskundigheid. Betrokkenheid houdt voor ons in dat de Rekenkamercommissie oor en oog heeft voor de Alphense gemeenteraad en samenleving; dat de onderzoeken relevant zijn en ertoe doen.

Onafhankelijkheid betekent voor ons dat de Rekenkamercommissie zelfstandig haar onderwerpen kiest en zich niet laat beïnvloeden van buitenaf over de onderzoeksresultaten, de conclusies en de aanbevelingen die daaruit voortvloeien.

En deskundigheid is voor ons het keurmerk, waaruit de gemeenteraad en inwoners mogen afleiden dat rapporten van de rekenkamercommissie gebaseerd zijn op gedegen onderzoek en feiten, en dat de aanbevelingen opgesteld worden vanuit de bestaande expertise van de leden van de Rekenkamercommissie.

Van Rekenkamercommissie naar Rekenkamer

Hierboven stond het al: het laatste jaarverslag van de Rekenkamercommissie Alphen aan den Rijn. De Rekenkamercommissie houdt namelijk op te bestaan. Hoe zit dat? In 2022 werd in het parlement de wetswijziging Versterking decentrale rekenkamers aangenomen, waarmee iedere gemeente verplicht wordt een eigen rekenkamer te hebben. Dat betekent dat van rechtswege de Rekenkamercommissie wordt opgeheven en een Rekenkamer wordt opgericht. Deze wetswijziging heeft een aantal consequenties, waarin wij u middels een brief, d.d. 15 november 2022, over hebben geïnformeerd.

Een belangrijke consequentie wil ik hier benoemen en dat is de zittingstermijn van de leden van de Rekenkamer. Deze is voor rekenkamers namelijk wettelijk vastgesteld op 6 jaar. Hier wil ik aangeven dat de zittende leden van de Rekenkamercommissie graag bereid zijn om voorgedragen te worden als lid van de nieuwe Rekenkamer. Met uw instemming hoop ik dat ik hier volgend jaar als voorzitter het eerste jaarverslag van de Rekenkamer Alphen aan den Rijn mag schrijven.

Zodra de nieuwe Rekenkamer is geïnstalleerd, willen wij een heidag als nieuwe Rekenkamer organiseren om van gedachten te wisselen over onze werkwijze, zowel naar elkaar toe als richting de Gemeenteraad, het College en de ambtelijke organisatie. Een belangrijke bron voor die heidag is het opvolgingsonderzoek dat gelijktijdig met dit jaarverslag aan u is aangeboden. Uit dit onderzoek zijn namelijk ook enkele verbeterpunten richting Rekenkamercommissie opgesteld.

Onderzoeken

In dit verslag blikken wij terug op onderzoeken die in 2022 zijn afgerond en opgestart. Dat zijn de volgende geweest:

- Armoedebeleid en schuldhulpverlening (gestart in 2021, afgerond in 2022)
- Brandveiligheid Castellum (gestart in 2021, afgerond in 2022)
- Alphense democratie in crisistijd (gestart in 2021, afgerond in 2022)
- Doe Mee onderzoek naar het beleid en de praktijk van de behandeling van verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) (gestart in 2021, afgerond in 2022)
- Onderzoek naar opvolging van aanbevelingen uit Rekenkamercommissie onderzoeken 2018-2021 (gestart in 2022, wordt afgerond in 2023)
- Energieakkoord Holland-Rijnland 2017-2025 (gestart 2022, wordt afgerond in 2023)

Ten slotte wil ik hier de Gemeenteraad, het College van B&W en de ambtelijke organisatie danken voor de positieve wijze waarop zij afgelopen jaar meewerkten aan onze onderzoeken. Graag kijk ik uit naar het vervolg van deze samenwerking.

Rekenkamercommissie Alphen aan den Rijn
Boudewijn Steur, voorzitter

Inhoudsopgave

1	Wat doet de Rekenkamercommissie?	5
2	Hoe kiezen we onderwerpen voor onderzoek?	6
3	Samenstelling Rekenkamercommissie	7
4	Communicatie 2022	8
5	Onderzoeken 2022	10
6	Financiële verantwoording 2022	16
7	Onderzoeken voor 2023	17
9	Budget 2022	18

1 Wat doet de Rekenkamercommissie?

De Rekenkamercommissie is een deskundige, betrokken en onafhankelijke adviseur van de gemeenteraad. De deskundigheid komt tot uitdrukking in de evidence based-rapporten, die toegesneden zijn op de Alphense praktijk. Aan de betrokkenheid geeft de Rekenkamercommissie invulling door nauwe contacten te houden met de gemeenteraad, het College en de ambtelijke organisatie, waarmee de Rekenkamercommissie op de hoogte is van de politieke en bestuurlijke actualiteit binnen de gemeente. Ten slotte wordt de onafhankelijkheid van de Rekenkamercommissie ingevuld door eigenstandig de afweging te maken welke onderzoeken zij doet en welke aanbevelingen worden uitgebracht.

In de duale verhoudingen is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor de uitvoering van beleid. De Rekenkamercommissie versterkt met haar onderzoek de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad. Als kaderstellend en controlerend orgaan is het voor de raad van belang vast te kunnen stellen of de uitvoering van het beleid heeft geleid tot de beoogde doelstellingen en of de uitvoering noopt tot bijstelling van gestelde kaders.

Zorgvuldigheid, objectiviteit - dat wil zeggen onpartijdig en niet vooringenomen - en een transparante oordeelsvorming staan voorop. De Rekenkamercommissie wil met haar rapporten meerwaarde bieden. Rekenkameronderzoek moet bruikbaar zijn, moet gebruikt worden én moet effect hebben. De gemeenteraad is de belangrijkste afnemer van rekenkameronderzoeken.

2 Hoe kiezen we onderwerpen voor onderzoek?

De Rekenkamercommissie is onafhankelijk. De gemeenteraad, het college en de inwoners kunnen onderzoeksonderwerpen aandragen. Wij vinden het belangrijk om met de raad mogelijke onderzoeksonderwerpen te bespreken. Vervolgens bepalen we zelfstandig wat we onderzoeken en hoe we dat doen.

Voor de selectie van onderwerpen hanteren wij de volgende criteria:

<i>Onderwerp</i>	<i>Criterium</i>
Toegevoegde waarde	De Rekenkamercommissie wil leer- en verbeterprocessen stimuleren en aanbevelingen doen waardoor de gemeente Alphen aan den Rijn in het belang van de inwoners effectiever en efficiënter kan werken. Het onderzoek levert daartoe toegankelijke, bruikbare en actuele informatie op waarover in deze vorm niet wordt beschikt en waarmee de raad en het college het functioneren van de gemeente kunnen verbeteren.
Maatschappelijk belang	Het betreft een onderwerp dat het actuele of toekomstige functioneren van de samenleving als geheel sterk raakt (voorbeelden: veiligheid, goede en betaalbare huisvesting) of belangen van omvangrijke of bepaalde doelgroepen (bijv. sociaal zwakkeren).
Financieel belang	Het betreft een onderwerp of een beleidsterrein waar de gemeente geld aan uitgeeft en financiële risico's kan lopen.
Mate van risico voor doeltreffendheid en/of doelmatigheid	De mate waarin rond het onderwerp twijfels bestaan over de resultaten die met het gevoerde beleid worden bereikt en/of de mate waarin rond het onderwerp twijfels bestaan of de middelen op een goede wijze worden ingezet in relatie tot de gewenste resultaten.
Variatie	De Rekenkamercommissie streeft naar variatie in onderzochte onderwerpen (spreiding over beleidsterreinen) en onderzoeksvormen.

In verband met het criterium 'toegevoegde waarde' proberen wij de onderzoeken zó in de tijd te programmeren dat deze goed aansluiten bij de discussies en/of besluitvorming in de raad. Verder streven wij naar een spreiding van de onderzoeken over het jaar zodat aan alle onderwerpen evenwichtige aandacht geschonken kan worden.

Het streven is om vóór 1 december voorafgaand aan het onderzoekjaar met de auditcommissie en het college te overleggen over hun voorgenomen onderzoeken.

3 Samenstelling Rekenkamercommissie

In het jaar 2022 hebben meerdere wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van de Rekenkamercommissie.

De termijn (inclusief herbenoeming) van de heer Huijsing liep af op 1 april 2022, waardoor een vacature is ontstaan. Na een sollicitatieprocedure is deze vacature opgevuld door mevrouw Rosalie Bahlmann-Van Bokhoven. Mevrouw Saskia Hage heeft vanwege een nieuw baan aangegeven niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. Hierdoor ontstond een vacature die begin 2023 is opgevuld met de komst van mevrouw Hanna de Vries. De heer Steur is herbenoemd tot 13 december 2026.

- **De heer drs. Boudewijn Steur**
(benoemd tot voorzitter voor de periode 13 december 2018 tot 13 december 2022) herbenoemd tot 13 december 2026);
- **De heer drs. Frank van der Knaap MPM**
(benoemd tot lid voor de periode 26 september 2019 tot 26 september 2023);
- **Mevrouw Miriam van der Laan**
(benoemd tot lid voor de periode 3 juni 2021 tot 3 juni 2025);
- **Mevrouw Rosalie Bahlmann-van Bokhoven**
(benoemd tot lid voor de periode 7 juli 2022 tot 7 juli 2026);
- **Mevrouw Hanna de Vries**
(benoemd tot lid voor de periode 23 februari 2023 tot 23 februari 2027).

4 Communicatie 2022

Afstemming met raad

De Rekenkamercommissie is onafhankelijk in haar onderzoeken en de keuze van onderzoeksonderwerpen. Wij vinden het belangrijk om voor mogelijke onderzoeksonderwerpen in ieder geval te overleggen met de raad. De Rekenkamercommissie is na de gemeenteraadsverkiezingen bij de fracties langs gegaan om onderzoeksonderwerpen op te halen. Dit heeft geresulteerd in een uitgebreide lijst van mogelijke onderzoeken. De Rekenkamercommissie zal begin 2023 het onderzoek naar het Energieakkoord en het onderzoek naar opvolging van aanbevelingen uit Rekenkamercommissie onderzoeken 2018-2021 afronden.

Afstemming met auditcommissie

In 2022 heeft de voorzitter van de Rekenkamercommissie met de nieuw benoemde auditcommissie kennis gemaakt en overlegd over de voorgenomen onderzoeken en de voortgang van onderzoeken.

Afstemming met het college van B&W en de ambtelijke organisatie

Wanneer wij van plan zijn een onderzoek te doen, hebben wij hier vooraf contact over met de gemeentesecretaris. Dit heeft als doel om het onderzoek aan te kondigen en te vernemen wie de behandelend ambtenaar is. In een aantal gevallen hebben de begeleiders van het onderzoek vanuit de Rekenkamercommissie een gesprek met de behandelend ambtenaar om een beeld te krijgen van de timing en focus van het onderzoek en om na te gaan of er relevante ontwikkelingen, evaluaties en/of onderzoeken zijn. Bij de daadwerkelijke start is er een startgesprek met de Rekenkamercommissie, de onderzoekers, de behandelend ambtenaar en eventueel ook de betrokken wethouder. De voorzitter van de Rekenkamercommissie heeft tweejaarlijks contact met de burgemeester. Daarnaast heeft de voltallige Rekenkamercommissie jaarlijks een bijeenkomst met het college om de afgeronde, lopende en komende onderzoeken te bespreken.

Regio

Wij nemen deel aan het overleg van rekenkamer(commissie)s in de regio Holland Rijnland. De samenwerking is gericht op uitwisseling van ervaring, het gemeenschappelijk (doen) verrichten van onderzoek en het uitwisselen en vergelijken van bevindingen. De lokale rekenkamers bestonden 20 jaar en dat is gevierd tijdens een gezamenlijke bijeenkomst van de rekenkamer(commissie)s op 8 april 2022 in Alphen aan den Rijn. De vraag: Maar hoe volwassen zijn de rekenkamer(commissie)s inmiddels? stond centraal tijdens dit mini-symposium. De opening werd verzorgd door de burgemeester en prof. Douwe Jan Elzinga heeft een lezing gegeven over hoe hij, 20 jaar na de stelselwijziging, kijkt naar de lokale rekenkamers en hun toegevoegde waarde voor de gemeenteraden.

Tussendoor informeren de Rekenkamercommissies in de regio elkaar over onderzoekszaken en de aanstaande wetswijziging.

Nederlandse Vereniging voor Rekenkamer en Rekenkamercommissies (NVR)

Wij zijn als Rekenkamercommissie lid van de NVR. De NVR bevordert het uitwisselen van kennis tussen rekenkamer(commissies) en komt op voor hun belangen. Daarnaast initieert de NVR de zogenaamde Doe Mee onderzoeken waar de Rekenkamercommissie Alphen aan den Rijn ook vaak aan meedoet.

Website

De Rekenkamercommissie heeft een eigen pagina op de website van de gemeente Alphen aan den Rijn. Hier staat beschreven waar de Rekenkamercommissie voor staat en wat de samenstelling is. Tevens worden op die pagina de lopende onderzoeken en publicaties (onderzoeken, jaarplannen en jaarverslagen) gepresenteerd.

5 Onderzoeken 2022

Brandveiligheid Castellum (gestart in 2021, afgerond in 2022)

Enkele jaren geleden besloot de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn het Theater Castellum in Alphen aan den Rijn te verbouwen. Tijdens de geplande sloop- en verbouwwerkzaamheden kwamen verschillende gebreken aan het licht voor wat betreft het brandveiligheidsniveau dat wordt voorgeschreven door het Bouwbesluit. Dit gaf aanleiding tot noodzakelijke herstelwerkzaamheden om het theater na verbouw goed en veilig in gebruik te kunnen nemen, met alle financiële gevolgen van dien. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen heeft de gemeenteraad de Rekenkamercommissie verzocht een onderzoek uit te voeren naar de toedracht van de geconstateerde feiten om ervan te leren voor de toekomst.

De centrale vraag was vooral hoe het heeft kunnen gebeuren dat het theater Castellum in gebruik is genomen en jaren in gebruik is gebleven terwijl het niet voldeed aan de voorschriften voor de brandveiligheid. Dit is als volgt verwoord in de volgende onderzoeksvraag:

Wat waren de feiten en omstandigheden die ertoe hebben geleid of bijgedragen dat theater Castellum in gebruik is genomen en jaren in gebruik is gebleven terwijl het niet voldeed aan de voorschriften voor de brandveiligheid?

Om deze centrale vraag te beantwoorden heeft de heeft de Rekenkamercommissie opdracht gegeven aan ingenieursbureau Royal Haskoning DHV om een onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek richtte zich in met name op 'factfinding' en een analyse van die feiten om adequate beheersmaatregelen te kunnen formuleren. Het onderzoek richtte zich niet op de vraag naar de juridische of politieke consequenties die aan de (waardering van de) feiten verbonden kunnen worden, noch op de wenselijkheid daarvan.

Bij aanvang van het onderzoek werd als snel helder dat de dossiers waarmee veel van de te onderzoeken gebeurtenissen gereconstrueerd moesten worden, onvolledig en weinig geordend waren. Dit heeft het onderzoekswerk ernstig belemmerd en geleid tot vertraging. Gedurende de looptijd van het onderzoek heeft een vertegenwoordiging van de raad deelgenomen aan de raadsklankbordgroep Castellum. Een groep die, op een aantal momenten, heeft gediend als een klankbord voor de Rekenkamercommissie.

In juni 2022 was het onderzoek gereed. Uit het onderzoek blijkt dat er veel fout is gegaan. Zo was het ontwerp niet eenduidig over de plaats van brandwerende scheidingsmuren, met gevolgen voor de brandwerendheid van de dragende constructie van het gebouw. Deze tekortkoming in het ontwerp heeft er waarschijnlijk ook toe bijgedragen dat andere brandwerende maatregelen niet zijn aangebracht.

Ook zijn er tijdens de bouw diverse zaken fout gegaan. Dat dit onontdekt is gebleven, wijst op tekortkomingen in het toezicht op de brandveiligheid tijdens de bouw en bij de oplevering van het theater. De geconstateerde gebreken hebben te maken met de bijdragen van verschillende partijen (bouwkundig, constructeurs, installatietechniek, afwerking) gedurende een langdurige periode van ontwerp tot oplevering. Daarom benadrukt de Rekenkamercommissie de noodzaak van een coördinerend adviseur voor brandveiligheid bij een vergelijkbaar omvangrijk bouwproject. Dit was ten tijde van de bouw van het theater Castellum niet gebruikelijk. Inmiddels is de praktijk gelukkig anders. Sinds de bouw van Castellum zijn door de jaren heen bouwmethodieken, wet- en regelgeving en toezicht zó veranderd, dat veel gebreken heden ten dage sowieso zouden worden ondervangen.

De Rekenkamercommissie stelt vast dat er ontoereikend is gehandeld op de tekortkomingen die al in 2010 en 2015 aan het licht zijn gekomen. Het was raadzaam om direct verdiepend onderzoek te verrichten en grootschalig onderhoud niet uit te stellen zonder een expliciete afweging van de risico's op het gebied van (brand)veiligheid, financiën, etc. Gezien de openbare functie van het theater meent de Rekenkamercommissie dat de eigenaar/gebruiker naast de wettelijke verplichtingen ook een grote maatschappelijke plicht heeft ten aanzien van de (brand)veiligheid en acht het raadzaam om vaker inspecties uit te laten voeren.

Het rapport is op 23 juni 2022 besproken in de Commissie Sociaal Maatschappelijk Domein en op 7 juli 2022 in de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie unaniem overgenomen.

Alphense Democratie in crisistijd (gestart in 2021, afgerond in 2022)

De coronacrisis heeft grote impact gehad op verschillende aspecten van onze samenleving. Dat geldt ook voor het functioneren van onze democratie en bestuur. Het meest zichtbaar was dat met de overgang van fysiek naar digitaal vergaderen. Ook op het vlak van burgerparticipatie waren er nieuwe uitdagingen. Inwoners konden niet langer naar fysieke bijeenkomsten komen en er moesten digitale alternatieven voor participatie worden gevonden.

De coronacrisis is een ontwikkeling met grote implicaties voor het functioneren van de lokale democratie, zowel voor de representatieve als voor vormen van directe democratie. De Rekenkamercommissie besloot in januari 2021 om een verkennend onderzoek te doen naar de implicaties van de coronacrisis voor de lokale democratie.

De volgende onderzoeksvraag stond centraal: *Wat zijn op hoofdlijnen de gevolgen van de coronacrisis voor het functioneren van de lokale democratie, en dan met name de gemeenteraad en burgerparticipatie?*

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoeks-, advies- en participatiebureau EMMA. Het onderzoek leidt tot de conclusie dat de Alphense democratie gedurende de coronacrisis naar behoren heeft gefunctioneerd. De Rekenkamercommissie constateert daarbij dat de gemeenteraad zowel zijn kaderstellende als controlerende rol is blijven uitoefenen. Daarbij plaatst de Rekenkamercommissie de kanttekening dat er aanwijzingen zijn dat het in deze periode voor raadsleden lastig was om hun volksvertegenwoordigende rol in te vullen. Ook het College heeft zich daarbij naar omstandigheden ingezet om de gemeenteraad in stelling te brengen om zijn kaderstellende en controlerende rol te pakken. Op het terrein van burgerparticipatie constateert de Rekenkamercommissie dat de gemeente over digitale alternatieven beschikt om inwoners te betrekken. Een aandachtspunt daarbij is wel dat een deel van de inwoners moeite heeft met deze alternatieven en dat de gemeente daarin de verantwoordelijkheid heeft om extra in te zetten om toch de inwoners te bereiken, ook in tijden van crisis. Daartoe heeft de Rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen gedaan.

Het rapport is medio 2022 opgeleverd en op besproken in de commissie Financien, Bestuurlijk en Publiek Domein op 8 september 2022 en in de raad van 22 september. De aanbevelingen uit het Rekenkamercommissierapport zijn door de raad overgenomen.

Armoedebeleid en schuldhulpverlening (gestart in 2021, afgerond in 2022)

Armoedebeleid en schuldhulpverlening zijn in veel gemeenten lastige dossiers. De doelgroepen zijn divers, de regelingen complex, er zijn veel (keten)partners bij betrokken en de kosten zijn lastig te beheersen. Armoedepreventie en schuldhulpverlening zijn belangrijke speerpunten van de gemeente Alphen aan den Rijn. Voor het thema Armoede en Schulden is in 2019 de actie-agenda Financieel Fit geschreven en vastgesteld door het college. Financieel Fit kent als uitgangspunt: inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium bereiken.

De aanleiding voor dit Rekenkameronderzoek was drieledig: meer aandacht voor de effectiviteit van het nationale en lokale armoede- en schuldenbeleid, de financiële impact die de huidige coronacrisis heeft op zowel bedrijven als inwoners en verscheidene wetswijzigingen die in 2021 op het gebied van armoede en schuldhulpverlening doorgevoerd.

Het bevindingenonderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau Domenie Doelgericht Onderzoek, in samenwerking met Solidum onderzoek & advies en &Duijtshoff.

De centrale onderzoeksvraag luidt:

In hoeverre is het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid, inclusief de uitvoering van dit beleid, in de gemeente Alphen aan den Rijn doeltreffend?

Op basis van het onderzoek is geconcludeerd dat voor het armoede- en het schuldhulpverleningsbeleid in Alphen aan den Rijn geen beleidsdoelen op strategisch-tactisch niveau zijn geformuleerd. De doeltreffendheid ervan is daarom niet goed vast te stellen. Op het overkoepelende niveau van het sociaal domein zijn wel heel algemene kaders gesteld, maar deze zijn niet concreet genoeg om te kunnen meten.

Op operationeel niveau wordt de uitvoering van armoedebestrijding en schuldhulpverlening vooral gebaseerd op de actie-agenda Financieel Fit. Die doelen zijn concreet geformuleerd, maar niet goed meetbaar omdat er geen referentiejaar is vastgesteld en een aantal termen nog niet is gespecificeerd. Ook is door de raad niet goed vast te stellen of de uitvoering volgens plan verloopt, omdat de rapportage daarover niet aansluit bij de planning- en controlcyclus.

De actie-agenda Financieel Fit wordt vastgesteld en bijgesteld door het college. De financiële sturing ligt op programmaniveau en niet op het niveau van afzonderlijke regelingen. Hierdoor is de gemeente in staat om snel te anticiperen of te reageren op de gevolgen van de coronacrisis en toekomstige wetswijzigingen. Dit maakt Financieel Fit tot een bruikbaar instrument in handen van het college.

In algemene zin signaleert de Rekenkamercommissie dat opgavegericht werken het enerzijds mogelijk maakt om flexibel en snel in te spelen op actuele ontwikkelingen. Dit komt in het algemeen de effectiviteit van de instrumenten ten goede. Anderzijds staat de raad op (te) grote afstand voor sturing op belangrijke dossiers.

De conclusies zijn voor de Rekenkamercommissie aanleiding geweest om de aanbevelingen aan raad en college uit te brengen. De centrale aanbeveling is dat de raad zou moeten reflecteren op wat voor hen zwaarder weegt: een grote mate van handelingsvrijheid en flexibiliteit voor het College of meer (financiële) sturingsmogelijkheden voor de raad. Dat gaat wel ten koste van de snelheid waarmee op nieuwe ontwikkelingen kan worden gereageerd.

Daarnaast zou er met een meer realistische begroting moeten worden gewerkt, waardoor de verantwoordelijke opgavemanagers inzicht krijgen in hun reëel beschikbare budget en daar dus op kunnen sturen. Ook richting de doelgroep is er nog winst te behalen. Zo zou de doelgroep beter in kaart moeten worden gebracht, en vraagt de communicatie richting de doelgroep aandacht. Ten slotte adviseren wij het college om te onderzoeken welke behoefte er bij de andere partijen is op het gebied van regie op uitwisseling en samenwerking tussen de verschillende partijen en om vervolgens deze rol in te vullen.

Het onderzoeksrapport is in december 2021 afgerond. Het rapport is vervolgens op 13 januari 2022 gepresenteerd en toegelicht in een informatiemarkt en vervolgens aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft tijdens de raadsvergadering van 17 februari 2022 besloten de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie unaniem te onderschrijven.

Doe Mee onderzoek naar het beleid en de praktijk van de behandeling van verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) (gestart in 2021, afgerond in 2022)

In 2021 heeft de Rekenkamercommissie van de gemeente Alphen aan den Rijn samen met 92 andere rekenkamer(commissie)s meegedaan aan het door de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissie (NVRK) georganiseerde DoeMee onderzoek naar het beleid en de praktijk van de behandeling van verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob).

De hoofdvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

Hoe geven de deelnemende decentrale overheden vorm aan de afhandeling van Wob-verzoeken, in hoeverre gebeurt dit rechtmatig, hoe wordt hierover verantwoording afgelegd (aan volksvertegenwoordiging en samenleving), hoe is actieve openbaarmaking geregeld en hoe verhoudt zich dat tot de eisen die de Wob straks gaat stellen?

Onderzoeksgegevens zijn verzameld met de inzet van verschillende onderzoeksmethoden: interviews, literatuur- en documentenstudie, vragenlijsten en analyse van dossiers. Het resultaat bestaat uit de eindrapportage en factsheets over de deelnemende overheden. De belangrijkste conclusie uit de eindrapportage, die het totale onderzoek en niet alleen Alphen aan den Rijn betreft, is dat de behandeling van Wob-verzoeken voor decentrale overheden geen gemakkelijke opgave is. De termijnen van behandeling worden regelmatig overschreden en overheden rapporteren capaciteitsproblemen. Dit neemt niet weg dat veel ook goed gaat. De informatie op de website is over het algemeen toegankelijk en leesbaar en dat geldt ook voor de beslissingen op verzoeken. De uitzonderingsgronden van de Wob worden veelal goed toegepast, ook al is de motivering van de besluiten vaak nog wel wat algemeen. Wat beter moet, is aandacht voor de actieve openbaarheid die met de komende Wet open overheid ook meer accent krijgt. Dat noopt overheden te investeren in hun informatiehouding. Tot slot: het zou goed zijn dat de staten, raden en algemene besturen meer aandacht geven aan de uitvoeringspraktijk van de openbaarheid van

overheidsinformatie. Openbaarheid is immers een belangrijk uitgangspunt van onze democratie; het is een belangrijke taak van de volksvertegenwoordiging om te controleren of daarvan voldoende sprake is en daarvoor de nodige kaders te stellen.

Het onderzoek leverde specifiek voor de Gemeente Alphen aan den Rijn het volgende beeld op:

- Niet alle vragen uit het onderzoek waren voor de Gemeente Alphen aan den Rijn te beantwoorden. Dat komt omdat er op onderdelen geen beleid is of informatie niet op de uitgevraagde manier wordt bijgehouden;
- In de gemeente Alphen aan den Rijn zijn afspraken gemaakt over de afhandeling van Wobverzoeken. Door het College en gemeenteraad zijn besluiten genomen over de wijze van indienen van een Wob-verzoek. Net als in de meeste gemeenten is in Alphen geen integraal beleid aanwezig over de actieve en passieve openbaarheid (Wob verzoeken). Dit betekent in de praktijk echter niet dat de gemeente de Wob ad-hoc uitvoert.
- Voor de behandeling van Wob-verzoeken zijn binnen de gemeente afspraken gemaakt over de interne taakverdeling.
- Uit het website-onderzoek blijkt dat de vindbaarheid van informatie over het indienen en afhandelen van Wob-verzoeken goed is en dat het gemakkelijk is om in Alphen aan den Rijn een Wob-verzoek in te dienen. Niet alle informatie is echter te vinden op de website. Zo bevat de website bijvoorbeeld nauwelijks informatie over de behulpzaamheid bij het preciseren van een algemeen Wob-verzoek.
- Uit het dossieronderzoek blijkt dat het merendeel van de besluiten en brieven over de verzoeken goed tot zeer goed leesbaar en begrijpelijk is.

De Rekenkamercommissie ziet op dit moment dan ook geen aanleiding voor een vervolgonderzoek over de behandeling van Wob-verzoeken in Alphen aan den Rijn. De eindrapportage is eind mei 2022 middels een brief aangeboden aan de gemeenteraad.

Opvolgingsonderzoek aanbevelingen 2018-2021 (gestart in 2022, wordt afgerond in 2023)

In 2022 heeft de Rekenkamercommissie een opvolgingsonderzoek laten uitvoeren. De verkiezingen in 2022 en daarmee de komst van een (deels) nieuwe gemeenteraad leidden tot een momentum om dit onderzoek uit te voeren. Zo worden de resultaten van de onderzoeken van de afgelopen periode (ook) onder de aandacht van de nieuwe raadsleden gebracht. Ook worden lessen getrokken voor de nieuwe raadsperiode en gemeenteraad.

In dit onderzoek zijn vijf reguliere onderzoeken en drie wegwijzers, meer informatieve en agenderende onderzoeken uit de periode 2018-2021, geanalyseerd.

Binnen de werkwijze van de Rekenkamercommissie staan drie waarden centraal: Betrokkenheid, Onafhankelijkheid en Deskundigheid. Conform deze werkwijze heeft de Rekenkamercommissie door een extern onderzoeksbureau laten nagaan of de conclusies en aanbevelingen van zes onderzoeken uit de periode van 2017-2021 al dan niet zijn opgevolgd en, zo niet, wat de reden is hiervoor. Daarnaast heeft de Rekenkamercommissie laten onderzoeken wat het wel of niet opvolgen van deze conclusies en aanbevelingen zegt over de effectiviteit van de rekenkamerrapporten.

De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

In hoeverre is door college en raad uitvoering gegeven aan de aanbevelingen die door de Rekenkamercommissie in de periode 2018 tot 2021 zijn gedaan?

De onderzoeken die in dit vervolgonderzoek zijn onderzocht, zijn:

- Drie wegwijzers: Duurzaamheid, Woningbouw, Sociale Agenda (2018)
- Transformatie Jeugdhulp (juni 2018)
- Bouwen aan een betere woningmarkt (mei 2019)
- Stand van zaken implementatie Omgevingswet (februari 2020)
- Bewonersinitiatieven in Alphen aan den Rijn (november 2020)
- Media onder druk? (november 2020):

Voor het verzamelen van de benodigde informatie en het beantwoorden van de onderzoeksvraag zijn deskresearch en interviews als onderzoeksmethoden gebruikt. Het resultaat zal bestaan uit een brief waarin de uitkomsten van het opvolgingsonderzoek per onderzoeksrapport samen met de conclusies en aanbevelingen worden beschreven. De brief wordt in de eerste helft van 2023 aan de gemeenteraad gestuurd.

Energieakkoord Holland-Rijnland 2017-2025 (gestart 2022, wordt afgerond in 2023)

Op 27 september 2017 ondertekende de gemeente Alphen aan den Rijn samen met alle regiogemeenten, de provincie Zuid-Holland, het hoogheemraadschap van Rijnland en de Omgevingsdienst West-Holland het Energieakkoord Holland Rijnland. De partijen zijn een gezamenlijk proces aangegaan om de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn te realiseren. In het Energieakkoord zijn voor 2025 tussentijdse doelen gesteld voor energiebesparing en duurzame energieopwekking.

De Rekenkamercommissie van Alphen aan den Rijn wil helderheid krijgen over de huidige doelen van het energieakkoord, hoe het nu staat met de uitvoering van het energieakkoord, en of Alphen aan den Rijn op koers ligt om haar bijdrage aan deze doelen te behalen.

De centrale vraag van het onderzoek is:

Hoe staat het nu met de uitvoering van het Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025 en ligt Alphen aan den Rijn op koers om de ambities in 2025 te realiseren?

Het onderzoek wordt uitgevoerd door CE Delft.

Eind 2022 zijn de documentenstudie en de dataverzameling (inclusief de interviews) gereed en is het rapport in concept opgesteld. Het rapport is in januari 2022 aangeboden voor ambtelijke wederhoor; een check op de feiten. Daarna vindt het bestuurlijk wederhoor plaats. De verwachting is dat het rapport eind eerste kwartaal 2023 aan de raad kan worden aangeboden en toegelicht.

6 Financiële verantwoording 2022

<i>Budget rekenkamercommissie 2022 (in euro's)</i>		<i>Budget rekenkamercommissie 2022 (in euro's)</i>
Beschikbaar	103.057,00	103.057,00
Presentiegelden	24.000,00	25.200,00
Reiskosten	97,30	114,00
Diverse kosten		
Catering	-	137,89
Vereniging van lokale rekenkamers (contributie, congreskosten)	955,00	975,00
Opmaakkosten	3.385,00	4.246,25
Diversen	1.370,35	958,46
Advertentie vacature	-	1.250,00
Onderzoekskosten		
NVRR onderzoek Wob	300,00	-
NVRR onderzoek Meldingen openbare ruimte	1.080,00	-
Onderzoek naar Armoedebeleid en schuldhulpverlening	27.583,67	-
Onderzoek Democratische sturing in crisistijd	19.950,00	-
Onderzoek naar Brandveiligheid Castellum	44.428,00	22.212,00
Onderzoek naar Energie-akkoord		12.860,00
Onderzoek opvolging		16.600,00
TOTAAL UITGAVEN	123.149,32	84.553,60

Toelichting Financiële verantwoording

In 2021 zien we een overschrijding van het budget. Deze is toe te schrijven aan het aantal onderzoeken dat de rekenkamercommissie ter hand heeft genomen. Gemiddeld genomen zijn de kosten per onderzoek zelfs iets afgenomen, terwijl er meer zijn uitgevoerd.

7 Onderzoeken voor 2023

Voor 2023 staan de volgende onderzoeken geprogrammeerd:

- Onderzoek naar opvolging van aanbevelingen uit Rekenkamercommissie onderzoeken 2018-2021 (gestart in 2022, wordt afgerond in 2023);
- Energieakkoord Holland-Rijnland 2017-2025 (gestart 2022, wordt afgerond in 2023);
- NVRR Doe Mee onderzoek naar klachtenafhandeling (waarschijnlijk start medio 2023).

Er is in 2023 ruimte voor in ieder geval nog twee nieuwe onderzoeken. De Rekenkamercommissie heeft besloten in 2023/2024 een onderzoek uit te voeren naar de volgende onderwerpen, waarbij de exacte invulling en onderzoeksvraag nog nader dienen te worden gedefinieerd:

- wiken en kernen;
- ambtelijke organisatie;
- archivering.

8 Budget 2023

Het beschikbare budget voor de Rekenkamercommissie is door de gemeenteraad bij de vaststelling van de programmabegroting 2022 bepaald op € 103.057,00. Hierbij dient de kanttekening geplaatst te worden dat het nieuwe budget voor de Rekenkamer nog vastgesteld dient te worden.

Contact met Gemeente Alphen aan den Rijn

Bezoekadres

Stadhuisplein 1 2405 SH Alphen aan den Rijn

Postadres

Postbus 13 2400 AA Alphen aan den Rijn

Telefoon

+31(0) 172 465 352

Website

<https://www.alphenaandenrijn.nl/Raad/Commissies/Rekenkamercommissie>

E-mail

rekenkamercommissie@alphenaandenrijn.nl